

V letech 1974 až 1980 vyšla ve Vojenské mysli série článků, které pojednávaly o vojenské terminologii. Čtenáři přijali tyto články velmi příznivě, neboť napomohly k upřesnění slovního vyjádření, k jasné formulaci myšlenek, k rozšíření znalostí čtenářů především ke sjednocení názorů a obsah některých pojmů.

I když od publikování terminologie uplynula poměrně krátká doba, mnohé pojmy především vydáním Bojových řádů pozemního vojska dostaly nový obsah, některé zanikly a naopak, objevily se i nové pojmy. Proto redakce Vojenské mysli přistupuje opět k uveřejnění tohoto seriálu a věří, že i tentokrát se jí předpokládané cíle podaří splnit. Samozřejmě, že tak jako v minulosti i tentokrát uvítá každý námět, připomínku či doporučení čtenářů, přispívající ke zkvalitnění tohoto záměru.

Plukovník doc. Ing. Zdeněk K o d e š, CSc.

K ujasnění obsahu vojenské terminologie

V soudobém boji a operaci zaujímá dominantní postavení ničení nepřítele všemi dostupnými prostředky. Proto první část seriálu je věnována pojmům, které souvisí s otázkami **jaderného a palebného ničení**. Východiskem pro jejich formulaci byly tyto prameny:

Všeob-R-1, Bojový řád pozemního vojska ČSLA, 1984,

Pom-1/9-152, Bojový řád RVD ČSLA (prozatímní vydání), 1985,

Pom-1/9-174, Metodika operačních výpočtů při plánování palebného ničení nepřítele (návrh), 1986,

PČT 2089 VA AZ, Konference k PÚK (PPK) ČSLA, 1986,

PČT 992 VA AZ, Konference k zásadám a způsobům ničení vysoce přesných zbraní a nových průzkumných palebných systémů nepřítele, 1985,

Taktika, učebnice VA Frunze, 1985,

Stručný slovník vojenství, 1984,

Vševojsk-52-1, Vojenský terminologický slovník, 1966,

Pomůcka OS/GŠ, ev. č. 386, Zásady organizace míst vedení frontu, 1983.

Jaderné zbraně

Jsou nejúčinnějším prostředkem ničení nepřítele. Jsou založeny na využití vnitrojaderné energie uvolňované okamžitě při řetězové štěpné nebo slučovací jaderné reakci. Patří k nim **všechny druhy jaderné munice a prostředky jejich dopravy** na cíl.

Umožňují v krátké době, vysokou efektivností a spolehlivostí:

- ničit uskupení vojsk nepřítele,
- bořit jeho vojenské a průmyslové objekty,
- vytvářet oblasti hromadného ničení a radioaktivního zamoření,
- silně morálně i psychologicky působit na nepřátelská vojska a obyvatelstvo.

Principy jejich použití: překvapivě, na rozhodujícím směru, na nejdůležitější cíle, hromadně a spolu s konvenčními zbraněmi.

Konvenční zbraně

zahrnují všechny palebné a úderné prostředky, které používají dělostřeleckou, protiletadlovou, leteckou, pěchotní a železniční munici a rakety s konvenční náplní, zápalnou municí a směsí.

Mohou se používat **samostatně nebo spolu s jadernými zbraněmi** k ničení nepřátelské živé síly a techniky, jakož i k boření a ničení různých objektů.

Jaderný výbuch

je okamžité uvolnění ohromného množství energie v poměrně malém objemu v důsledku jaderné reakce. Je doprovázen **ničivými účinky:** tlakovou vlnou, světelným zářením, pronikavou radiací a radioaktivním zamořením.

Ničení nepřátelských objektů jadernými zbraněmi se může uskutečňovat **vzdušnými, pozemními a podzemními** jadernými výbuchy.

Jaderná munice

je munice s jadernou náplní. Jedním z druhů jaderné munice je i jaderná mina.

Neutronová munice

je termojaderná munice malé mohutnosti, jejímž hlavním ničivým faktorem je **mohutný tok neutronů**, zatímco ostatní ničivé účinky jsou méně významné.

Úder

je součástí operace (boje) spočívající **v současném ničení** uskupení nepřátelských vojsk a objektů mohutnými účinky jaderných a konvenčních zbraní nebo vojsky.

Podle druhu použitých prostředků mohou úder být jaderné, palebné, raketové, raketové dělostřelecké, letecké a úder vedené vojsky.

Podle množství použitých prostředků a počtu ničených objektů mohou být úder hromadné, soustředěné, skupinové a jednotlivé.

Jaderný úder

je úder uskutečněný jadernými zbraněmi. Podle množství současně použité munice může být hromadný, skupinový nebo jednotlivý.

Hromadný jaderný úder se vede současně velkým množstvím jaderné munice ke

zničení velkého uskupení nebo několika uskupení vojsk a jiných důležitých nepřátelských objektů.

Skupinový jaderný úder se uskutečňuje současně několika jadernými náplněmi ke zničení jednoho důležitého objektu nebo skupiny objektů.

Jednotlivý jaderný úder je veden jednou jadernou náplní ke zničení jednoho objektu nebo skupiny cílů.

Vševojsková divize a armáda může vést pouze jednotlivé nebo skupinové jaderné úder, na hromadných jaderných úderech se může pouze podílet. Nepřátelské objekty (cíle) ničí vzdušnými a pozemními jadernými výbuchy.

Vzdušné jaderné výbuchy (vysoké, nízké) se používají k ničení živé síly a palebných prostředků nekrytých rozmístěných nebo rozmístěných v ochranných stavbách, vozidlech, OT a tancích. Rovněž tehdy, kdy vzhledem k situaci je **nepřipustně silné radioaktivní zamoření** terénu v prostoru objektu (cíle) i ve stopě radioaktivního oblaku.

Pozemní jaderné výbuchy se používají k ničení objektů (cílů), jejichž živá síla je rozmístěna v silných ochranných stavbách a kdy současně se zničením důležitých objektů (cílů) je **nutné silně radioaktivně zamořit** terén s cílem znemožnit nebo omezit manévry nepřátelskými vojsky.

První jaderný úder

je vysoce **organizovaná a sladěná činnost raketového vojska a letectva** ke zničení prostředků jaderného napadení nepřítelů a k rozhodnému zničení hlavního úderného uskupení vojsk nepřítelů v nejkratší době na základě konkrétní situace a možností vlastních sil a prostředků. Je významným opatřením a rozhodující činností vojsk frontu v operaci.

Prvního jaderného úderu se zúčastňují všechna odpalovací zařízení raketového vojska vojsk prvního sledu frontu. V případě potřeby a v závislosti na konkrétních podmínkách mohou se k účasti v prvním jaderném úderu přibírat i raketové prostředky druhého sledu frontu, popřípadě i raketové prostředky svazků druhého sledu armády a zálohy frontu.

Hromadný palebný úder

je součástí palebného ničení nepřítelů v rámci útočné nebo obranné operace. Spočívá v současném ničení rozhodujícího uskupení nepřátelských vojsk a objektů **mohutnými palebnými údermi konvenčními zbraněmi** frontu. Jeho cílem je

vytvořit výhodné podmínky pro následný úder silami pozemního vojska. První hromadný palebný úder bývá obvykle zahajován úderem na objekty (cíle) prvního pořadí.

Zúčastňují se jej: raketové vojsko s výjimkou hotovostních oddílů vyčleněných pro účast v prvním jaderném úderu, část dělostřelectva prvních divízií a armád, určené vojskové a frontové letectvo (v první operaci — obranné či útočné — je jejich účast součástí vzdušné operace na válčišti).

Úder na nepřátelské objekty (cíle) prvního pořadí

Je součástí prvního hromadného palebného úderu frontu na nepřítele do celé hloubky jeho operační sestavy. Samostatně na stupni armáda se tento úder plánuje a uskutečňuje při vedení armádní operace na samostatném směru.

Hlavním cílem úderu je dezorganizace velení vojskům a řízení zbraňových systémů a zničení těch důležitých objektů, které představují největší nebezpečí z hlediska ničení a mají rozhodující úlohu při zmaření nebo zabránění organizované činnosti našich vojsk.

Základními skupinami objektů a cílů prvního pořadí proto budou:

1. velitelská stanoviště a řídicí střediska,
2. prostředky průzkumu a radioelektronického boje,
3. prostředky protivzdušné obrany,
4. prostředky jaderného napadení,
5. další důležité objekty.

Pokud objem současně plněných úkolů převyšuje možnosti sil a prostředků palebného ničení, pak se objekty (cíle) ničení volí podle jejich důležitosti a podle konkrétní situace, s přihlédnutím k dosahu různých prostředků palebného ničení.

Úderem na objekty (cíle) prvního pořadí bude zpravidla zahajován první hromadný palebný úder frontu (hromadný úder podle plánu vzdušné nebo protivzdušné operace):

- a) ve stanoveném čase „P“, kdy současně vedou úder i ostatní palebné prostředky frontu, tj. **odvetný vstřícný úder**,
- b) **na stanovený signál**; v hromadný palebný úder přerůstá uváděním dalších konvenčních prostředků do bojové pohotovosti, tj. **odvetný úder**.

Doba vedení úderu na objekty (cíle) prvního pořadí obvykle činí 1 až 1,5 hodiny, a to do hloubky: v útočné operaci až 250 km, v obranné operaci 150—250 km.

Palba

Je střelba, při níž se plní určitý bojový (taktický) úkol, tj. při níž se daný cíl umlčuje nebo ničí. Je jedním ze základních prostředků ničení nepřítele v boji na souši, moři a ve vzduchu. Její efektivnost se dosahuje správným výběrem prostředků k vyřazení cíle, hromaděním, vysokou přesností a překvapivostí palby a správnou volbou splnění úkolu.

Zničení objektu (cíle) spočívá ve způsobení takových ztrát (poškození), v jejichž důsledku objekt (cíl) ztrácí úplně svou bojeschopnost.

Umlčení objektu (cíle) spočívá ve způsobení takových ztrát (poškození) nebo ve vytvoření takových podmínek, v jejichž důsledku objekt (cíl) dočasně pozbývá bojeschopnosti, omezuje (znemožňuje) se mu manévr nebo narušuje velení.

Palebné ničení nepřítele za útoku

spočívá ve sladěném současném i postupném komplexním palebném působení na nepřítele prostředky různých druhů ozbrojených sil, druhů vojsk a speciálních vojsk za použití raket a munice skonenční a zápalnou náplní.

Zahrnuje:

— úder raketového vojska a letectva za použití raket, pum a dalších leteckých zbraní,

— všechny druhy paleb dělostřelectva, palbu tankového a motostřeleckého vojska, použití prostředků minování na dálku a zápalných prostředků.

Organizuje se **nezávisle** na použití jaderných zbraní.

Hlavním cílem palebného ničení nepřítele v útočné operaci je zasažení rozhodného úderu ke zničení prostředků jaderného a chemického napadení, základního uskupení, záloh a dalších důležitých objektů nepřítele a k vytvoření tak požadovaného poměru sil a prostředků. Spolu s nepřetržitou palebnou podporou vlastních vojsk vedoucích boj vytvořit příznivé podmínky pro splnění bojových (operačních) úkolů.

Tohoto cíle se **dosahuje** především vybojováním a udržením **palebné převahy** nad nepřítelem ve směru úderů vojsk a **dezorganizací** jeho systémů velení vojskům a řízení zbraní, PVO a činnosti týlu. Vybojování a udržení palebné převahy nad nepřítelem spočívá v zabránění a podstatném oslabení palebné činnosti nepřítele našimi vojsky, a to jak využitím pozemních sil, tak i vzdušných výsadků.

V závislosti na uložených úkolech, uskupení nepřítelů a rázu jeho obrany se může palebné ničení nepřítelů plánovat a uskutečňovat v několika obdobích, kterými mohou být:

- palebné zabezpečení přesunu vojsk,
- palebná příprava zteče (násilného přechodu a zteče),
- palebná podpora zteče (násilného přechodu a zteče),
- palebný doprovod útoku vojsk v hloubce.

V případě prvního hromadného palebného úderu může být uskutečněn i úder na objekty (cíle) prvního pořadí, a to ještě před zahájením přesunu k vedení útoku, nebo i v době přesunu vojsk.

Hlavní tíhu palebného ničení v útočné operaci nese raketové vojsko, dělostřelectvo a letectvo, zatímco motostřelecké a tankové vojsko může plnit 15–20 %, ženijní a chemické vojsko jen 2–3 % z celkového objemu palebných úkolů.

Palebné zabezpečení přesunu vojsk

Je prvním obdobím palebného ničení nepřítelů při útoku po přesunu z hloubky nebo při násilném přechodu vodní pře-

kážky z chodu, ve kterém palebnými přepady dělostřelectva, úderů raketového vojska konvenční náplní a úderů letectva má být znemožněno působení nepřítelů proti přibližujícím se vojskům a současně zabráněno předčasnému zjištění složení a uskupení raketového vojska a dělostřelectva na směru hlavního úderu a doby zahájení útoku.

Plánuje se předem a podle situace se může zahajovat bezprostředně před zahájením přesunu vojsk z výchozího prostoru, současně s jeho zahájením nebo v průběhu přesunu a trvá do zahájení palebné přípravy zteče. V některých případech se uskutečňuje až poté, kdy nepřítel zjistil přesun našich vojsk a zahájil palbu (vede úderů) na naše útvary.

V celém tomto období mají **palebné úderů na nepřítelů nepřetržitý charakter**. Jsou vedeny na cíle do doby jejich zjištění nebo zahájení jejich činnosti.

Podle pokynů nadřízeného velitele se plánují rovněž úderů raketového vojska, letectva a palebné přepady dělostřelectva ke **zmaření možné nepřátelské protipřípravy**.

(Pokračování v příštím čísle)

СОДЕРЖАНИЕ

Полковник Мирослав Рышка, кандидат философских наук	
Роль командиров и штабов в развитии антиалкогольного воспитания	3
Автор анализирует современное состояние алкоголизма, который стал общечеловеческой проблемой. Задумывается над состоянием и причинами недостаточной результативности антиалкогольного воспитания военнослужащих действительной службы и показывает вероятные направления развития этого воспитания, место и роль командиров, политработников и штабов.	

Подполковник Лудвик Ярош	
Вопросы кадровой и персональной работы в области доукомплектования вооруженных сил в мирное время – часть первая	8
Автор решает вопросы общих исходных моментов создания и реализации целесообразной системы подбора, подготовки и размещения кадров. Объясняет роль и место местных военкоматов в процессе определения личных качеств призывников.	

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Подполковник Рудольф Клофач	
Принципы подготовки командиров, штабов и войск к выполнению задач боевой готовности	13

Автор занимается содержанием и формами подготовки командиров, штабов и войск к выполнению задач боевой готовности. Основное внимание уделяет спецподготовке командиров, частичным, комплексным и общегарнизонным тренировкам.

Генерал-майор Йиржи Флориан полковник Йосеф Бергман	
Приведение войск в полную боевую готовность в пунктах постоянной дислокации	19

Авторы, в соответствии с требованиями основных документов по планированию на текущий учебный год, рассматривают способы разработки приведения войск в высшие степени боевой готовности в гарнизонах. Основное внимание уделяют содержанию подготавливаемой документации и последовательности ее разработки.

Полковник Ярослав Птачек	
Некоторый опыт из области подготовки резерва в мирное время	23

Автор статьи приводит важнейший опыт из области подготовки резерва. Основное внимание уделяет целям и содержанию регулярных, добровольных и чрезвычайных учений, а также подготовке офицеров и прапорщиков запаса.

Полковник Франтишек Кнотек	
За высокое качество готовности военнообязанных запаса	30

Автор статьи основное внимание уделяет решающей форме подготовки запаса, в том числе и его полевой выучке. Далее анализирует роль командиров и штабов в деле дальнейшего повышения качества готовности запаса.

Полковник Франтишек Йиндржишек	
Разведка в стратегической операции	34

Автор статьи, на основе характерных черт и условий ведения стратегических операций, рассматривает цели и основные задачи разведки в период угрозы, после начала боевых действий и в ходе ведения операции.

Генерал-майор Вацлав Роучка, кандидат военных наук, доцент полковник Карел Адам, кандидат философских наук, доцент	
Использование опыта Второй мировой войны и Великой Отечественной войны	38
Авторы подчеркивают значение изучения опыта Второй мировой войны и, особенно, Великой Отечественной войны для формирования командных, моральных и политических качеств, для понимания причин возникновения войн, их хода и результатов, а также для практической деятельности командиров и слушателей военно-учебных заведений в настоящее время.	
Подполковник Богумил Чермак, кандидат военных наук	
Автоматизация управления РВнА в тактическом звене	42
Автор попытался дать целенаправленный обзор возможностей автоматизации управления ракетными войсками и артиллерией в тактическом звене после создания полевой автоматизированной системы управления оперативного звена и ее стыковки с АСУ дивизий.	
Полковник Вацлав Лготски, кандидат военных наук, профессор	
К некоторым вопросам развития оперативного искусства и тактики ПВО страны	48
В статье разбираются общепринятые и известные принципы стратегии и оперативного искусства и рассматривается их влияние на развитие оперативного искусства и тактики ПВО страны. В статье автор выделяет вопросы взаимосвязи и взаимообусловленности между общевойсковым оперативным искусством и оперативным искусством ПВО страны.	
Генерал-майор Ладислав Сохор	
Организация ударов по первоочередным объектам в полосе фронта	54
В статье автор анализирует возможности организации ударов по первоочередным объектам, борьбы с самолетами Е-ЗЦ Сентри и крылатыми ракетами. Далее рассматривается разработка и практическая отработка данной проблематики.	
Полковник Мирослав Зукал подполковник Павел Роубин, кандидат военных наук	
Некоторые проблемы организации ликвидации последствий применения противником нейтронного оружия	61
Авторы в статье решают отдельные вопросы по упреждению противника при ликвидации последствий и восстановлении боеспособности после двустороннего применения оружия массового поражения и по созданию благоприятных условий для успешного развития наступательной операции и для выполнения запланированных задач.	
Полковник Владимир Когоут	
Аварийность вооружения и техники, мероприятия по повышению их эксплуатационной надежности	68
Статья раскрывает состояние освоения и ухода за вооружением и техникой, а также причины их выхода из строя и аварийности. Далее показывается, каким способом возможно достичь существенного улучшения качества в этой области за счет повышения эффективности командирской, технической и специальной подготовки в соответствии с постановлением Коллегии Министра Национальной обороны ЧССР.	

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Новое оружие и развитие принципов общевойскового боя	73
	95

ИНФОРМАЦИИ

Капитан Милослав Нытра

Развитие средств инженерного обеспечения боевых действий Сухопутных войск НАТО 81

Автор объясняет требования к инженерному обеспечению с точки зрения всесторонней механизации работы с целью соблюдения требуемого темпа операций. Приводит обзор противотанковых мин, минных метательных аппаратов и средств дистанционного минирования, а также систем разминирования и мостовых средств.

Полковник Зденек Кодеш, кандидат военных наук, доцент

Вопросы уяснения содержания воинской терминологии - часть первая 87

Автор содействует уточнению и обобщению взглядов на содержание некоторых понятий. В первой части уделяет внимание некоторым проблемам, связанным с вопросами ядерного и огневого поражения.